

Nr 111.

Ankom till riksdagens kansli den 17 maj 1923 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisningsanstalter.

(2:a avd.)

I den till riksdagen avlåtna, den 8 januari 1923 dagtecknade propositionen angående statsverkets tillstånd och behov hade Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln, punkten 282, föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kan varda riksdagen förelagd, för beredande av dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda läroanstalter för budgetåret 1923—1924 under åttonde huvudtiteln beräkna ett extra förslagsanslag av 20,500,000 kronor.

Sedermåra har Kungl. Maj:t i en den 9 februari 1923 dagtecknad proposition, nr 209, vilken hänvisats till statsutskottets förberedande behandling, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag föreslagit riksdagen att

dels godkänna vid propositionen fogade förslag till kungörelser med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt dels lärare vid folk- och småskolor m. fl., dels lärare vid privatläroverk, dels ock lärare vid folkhögskolor;

dels medgiva, att för tiden från och med den 1 juli 1923 tills vidare till dess annorlunda förordnas dyrtidstillägg må utgå åt vissa lärarinnor vid fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala samt vid tre

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 6 saml. 59 häft. (Nr 111—112.)

i statsrådsprotokollet omnämnda statsunderstödda läroanstalter för utbildande av lärarinnor i handarbete i huvudsaklig enlighet med de allmänna grunder, som föreslagits beträffande dyrtidstillägg åt övningslärare vid privatläroverk, dock att för lärarinna vid omförmälda fackskola dyrtidstillägg må utgå allenast å hälften av den för varje fall bestämda minimiavlöningen;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av förberörda allmänna grunder må finnas erforderliga;

dels ock till bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg åt ovannämnda lärargrupper anvisa för budgetåret 1923—1924 ett extra förslagsanslag av 20,500,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

Kungl. Maj:ts föreliggande förslag är avfattat i anslutning till de grunder, som av Kungl. Maj:t föreslagits i fråga om dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst. Sistnämnda grunder hava genom riksdagens numera fattade beslut underkastats viss jämkning, och har utskottet i anledning härav vidtagit i de till föreliggande proposition fogade förslagen till kungörelser de ändringar, som påkallats av riksdagens berörda beslut. Härförutan har utskottet för vinnande av större enkelhet vid tillämpningen av ifrågavarande grunder, ansett sig böra vidtaga vissa ytterligare jämkningar, vilka med hänsyn till nu förevarande skolors säregna ekonomiska administration syntes utskottet önskliga. Dessa jämkningar äro betingade dels därav, att rekvisitioner av dyrtidstilläggen äro beträffande lärare vid folk- och småskolor m. fl. och beträffande lärare vid folkhögskolor uppställda kvartalsvis, dels därav, att vid nu ifrågavarande skolor i större utsträckning än annorstädes lärare uppbära lön för endast del av månad. I sistnämnda hänseende har det syntes utskottet lämpligast med en anordning, varigenom barntillägg beräknas efter 17 öre för dag.

I anslutning till det nu sagda torde jämväl det av Kungl. Maj:t äskade anslagsbeloppet böra ändras. Enligt verkställda beräkningar bör detsamma upptagas till 21,300,000 kronor.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må

a) godkänna härvid fogade förslag till kungörelser med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt dels lärare vid folk- och småskolor m. fl. (Bil. I), dels lärare vid privatläroverk (Bil. II), dels ock lärare vid folkhögskolor (Bil. III;

b) medgiva, att för tiden från och med den 1 juli 1923 tills vidare till dess annorlunda förordnas dyrtidstillägg må utgå åt vissa lärarinnor vid fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala samt vid tre i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 9 februari 1923 omnämnda statsunderstödda läroanstalter för utbildande av lärarinnor i handarbete i huvudsaklig enlighet med de allmänna grunder, som nu föreslagits beträffande dyrtidstillägg åt övningslärare vid privatläroverk, dock att för lärarinna vid omförmälda fackskola dyrtidstillägg må utgå allenast å hälften av den för varje fall bestämda minimiavlöningen;

c) bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av förberörda allmänna grunder må befinnas erforderliga;

d) till bestridande av kostnader för dyrtidstillägg åt ovannämnda lärargrupper anvisa för budgetåret 1923—1924 ett extra förslagsanslag av 21,300,000 kronor.

Stockholm den 17 maj 1923.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzelius*, *A. C. Lindblad*, *J. Nilsson* i Skottlands-
hus, *H. F. Lamm*, *J. L. Widell*, *C. G. Ekman*, *J. Nilsson* i Malmö. *O. Bergqvist*, *K. A. Teng-*
dahl, *E. A. Hallin*, *K. E. Andersson* i Eliantorp och *C. Johansson* i Hälsingborg samt

från andra kammaren: herrar *A. Anderson* i Råstock, *K. V. Rydén*, *A. Wiklund*, *O. H:son*
Walldén, *O. Olsson* i Kullenbergstorp, *S. Bengtsson* i Norup, *J. D. Norman*, *L. J. Carlsson-Frosterud*, *A.*
Å. Törnkvist i Karlskrona, *O. Nilsson* i Örebro, *J. Olofsson* i Digernäs och *S. Persson* i Fritorp.

Förslag

till

KUNGÖRELSE

angående ändrad lydelse av §§ 1—5 samt § 9 i kungörelsen den 30 juni 1922 (nr 410) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt lärare vid folk- och småskolor samt vissa sjukvårdsanstalter, högre folkskolor, kommunala mellanskolor och vissa småskoleseminarier.

Härigenom förordnas, att §§ 1—5 samt § 9 i kungörelsen den 30 juni 1922 med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt lärare vid folk- och småskolor samt vissa sjukvårdsanstalter, högre folkskolor, kommunala mellanskolor och vissa småskoleseminarier skola från och med den 1 juli 1923 hava följande ändrade lydelse:

§ 1.

Lärare vid nedan angivna kommunala läroanstalter och vid sjukvårdsanstalter äga med de begränsningar och undantag, varom i denna kungörelse förmäles, uppbära dyrtidstillägg av statsmedel å följande del av den stadgade kontanta minimiavlöningen:

a) vid *folk- och småskolor samt sjukvårdsanstalter*:

ordinarie lärare vid egentlig folkskola, extra ordinarie folkskollärare och biträdande lärare vid egentlig folkskola, lärare vid småskola och lärare vid mindre folkskolor lärare i manlig eller kvinnlig slöjd vid folkskola, mindre folkskola eller särskild slöjdskola, lärarinna i hushållsgöromål vid folkskola eller särskild anstalt, lärare vid sjukvårdsanstalt, därest till hans avlönande utgår statsbidrag såsom till lärare vid folk- och småskolor, ävensom vikarie: å ett belopp, motsvarande till avlöning åt lärare av ifrågavarande slag stadgade bidrag av statsmedel, dock att dyrtidstillägg till vikarie för tjänstledig lärare alltid utgår å ett belopp, motsvarande statsbidraget till avlönande av vikarie å ledig tjänst;

b) vid *statsunderstödda högre folkskolor*:

ordinarie ämneslärare: å ett belopp, motsvarande nio tiondelar av begynnelseavlöningen för kvinnlig lärare, ökat med det till avlöning åt lärare av ifrågavarande slag stadgade statsbidraget med inräknande av ålderstillägg, där sådant förekommer;

extra ordinarie och vikarierande ämneslärare med full tjänstgöring samt annan icke-ordinarie lärare: å ett belopp, motsvarande nio tiondelar av den stadgade avlöningen; samt

rektor och vikarierande rektor: å ett belopp, motsvarande två tredjedelar av det för sådan befattningshavare stadgade särskilda arvudet;

c) vid *kommunala mellanskolor*:

ordinarie ämneslärare: å ett belopp, motsvarande nio tiondelar av begyn-
nelseavlöningen för kvinnlig lärare, ökat dels med det till avlöning åt lärare av
ifrågavarande slag stadgade statsbidraget med inräknande av ålderstillägg, där
sådant förekommer, dels ock med tillfällig löneförbättring, som utgår av statsmedel;

extra ordinarie och vikarierande ämneslärare med full tjänstgöring samt
annan icke-ordinarie lärare: å ett belopp, motsvarande nio tiondelar av den stad-
gade avlöningen, ökat med den tillfälliga löneförbättring, som utgår av statsmedel;

rektor och vikarierande rektor: å ett belopp, motsvarande två tredjedelar av
det för sådan befattningshavare stadgade särskilda arvodet; samt

biträdande föreståndarinna och vikarie för biträdande föreståndarinna: å ett
belopp, motsvarande det för sådan befattningshavare stadgade särskilda arvodet;

d) vid *de av landsting och av städer, som icke deltaga i landsting, underhållna
småskoleseminarierna*:

ordinarie lärare, som åtnjuter avlöning enligt de från och med år 1920 gäl-
lande nya bestämmelserna: å ett belopp, motsvarande nio tiondelar av begyn-
nelseavlöningen för kvinnlig lärare, ökat dels med det till avlöning åt lärare av
ifrågavarande slag stadgade statsbidraget med inräknande av ålderstillägg, där
sådant förekommer, dels ock med tillfällig löneförbättring, som utgår av statsmedel;

ordinarie lärare, som åtnjuter avlöning enligt de år 1919 gällande bestäm-
melserna: å ett belopp, motsvarande dels det till avlöning åt lärare av ifråga-
varande slag stadgade statsbidraget med inräknande av ålderstillägg, där sådant
förekommer, dels ock tillfällig löneförbättring, som utgår av statsmedel;

extra ordinarie och vikarierande lärare med full tjänstgöring samt annan
icke-ordinarie lärare: å ett belopp, motsvarande nio tiondelar av den stadgade
avlöningen, ökat med tillfällig löneförbättring, som utgår av statsmedel; samt

rektor och vikarierande rektor, som åtnjuter särskilt arvode enligt de från
och med år 1920 gällande nya bestämmelserna: å ett belopp, motsvarande två
tredjedelar av nämnda arvode.

§ 2.

I det följande av denna kungörelse benämnes det belopp, varå dyrtidstill-
lägg av statsmedel enligt § 1 utgår, tilläggsunderlag och det procenttal, efter
vilket dyrtidstillägget utgår, tilläggsprocent.

§ 3.

1. Till grund vid dyrtidstilläggets bestämmande skall tjäna det av Kungl.
Maj:t för beräkning av dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst fast-
ställda tal, som anses motsvara den efter ingången av augusti månad 1914 in-
trädde ökningen i levnadskostnader.

2. Till i § 1 omnämnda befattningshavare utgår dyrtidstillägget å det be-
räknade tilläggsunderlaget efter ett procenttal, motsvarande hälften av det utav
Kungl. Maj:t fastställda talet för levnadskostnadsökningen och i förekommande
fall avjämnat till närmast lägre hela tal; dock att

dels beträffande befattningshavare, vilken vid början av det kalenderkvartal,
som omfattar den månad dyrtidstillägget avser, på grund av försörjningsplikt

underhållit barn under 16 års ålder, dyrtidstillägget för lärare, som enligt gällande löneförfattning är berättigad uppbära lön efter kalendermånad, ökas med ett belopp, räknat efter 5 kronor för månad och varje sålunda underhållet barn, samt för annan lärare med ett belopp, räknat efter 17 öre för dag och varje sålunda underhållet barn, dock högst med det belopp för kvartal, vartill det procentuella dyrtidstillägget för motsvarande tid uppgår,

dels ock beträffande annan befattningshavare, vilken vid början av det kvartal, som omfattar den månad dyrtidstillägget avser, icke uppnått 25 års ålder, dyrtidstillägget minskas med en tiondel.

Förhöjning av dyrtidstillägg inträder icke på grund av försörjningsplikt för barn, som i egenskap av pensionär äger åtnjuta dyrtidstillägg av statsmedel. Barn, vars föräldrar båda äro såsom befattningshavare berättigade till dyrtidstillägg av statsmedel, räknas endast till den av föräldrarna, som åtnjuter den högsta avlöningen, eller, om avlöningarna äro lika, till fadern. Gift kvinnlig befattningshavare, vilkens man icke är såsom befattningshavare berättigad till dyrtidstillägg av statsmedel, äger tillgodonjuta dyrtidstillägg för barn, endast om mannen är på grund av bristande arbetsförmåga väsentligt urständsat att bidraga till familjens underhåll.

Uppgår tilläggsunderlaget till mera än 650 kronor i månaden, utgår å den del, som överstiger nämnda belopp, icke dyrtidstillägg.

§ 4.

Beträffande lärare, som enligt gällande löneförfattning är berättigad att under tjänstledighet för sjukdom uppbära viss del av den kontanta minimilönen, skall gälla, att under tjänstledighet det eljest till honom utgående dyrtidstillägget skall minskas med ett belopp, som beräknas å nio tiondelar av det i gällande avlöningsförfattning stadgade avdraget å den kontanta avlöningen och efter ett procenttal motsvarande tilläggsprocenten. Avdrag å dyrtidstillägg, som nyss sagts, göres endast för ledighet under fortgående lästermin och icke med högre belopp än hela det till läraren under det kvartal, för vilket avdraget göres, eljest utgående dyrtidstillägget. I de fall, då den kontanta avlöningen under lärares tjänstledighet minskas med lika belopp för varje kalendermånad, oavsett antalet dagar i månaden, beräknas avdraget å dyrtidstillägget för dag samt å en trettiondel av det för månad beräknade avlöningsavdraget.

§ 5.

Där lärare under hela eller någon del av året samtidigt tjänstgör å två eller flera befattningar, med vilka följer rätt till dyrtidstillägg av statsmedel, skall med iakttagande av eljest stadgade beräkningsgrunder dyrtidstillägget beräknas å summan av de belopp, å vilka dyrtidstillägg enligt de i sådant hänseende givna bestämmelser må utgå, dock icke i något fall å högre belopp än sammanlagt 650 kronor för månad.

§ 9.

Till hjälp vid uträknande av dyrtidstillägget utfärdar skolöverstyrelsen tabeller och anvisningar, och äger överstyrelsen att därvid göra sådana jämkningar i förekommande tal, som äro erforderliga för vinnande av nödig enkelhet och som varken för statsverket eller befattningshavaren äro av någon avsevärd betydelse.

Förslag

till

KUNGÖRELSE

angående ändrad lydelse av §§ 3, 4 och 5 i kungörelsen den 30 juni 1922 (nr 409) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt lärare vid privatläroverk.

Härmed förordnas, att §§ 3, 4 och 5 i kungörelsen den 30 juni 1922 med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt lärare vid privatläroverk skola från och med den 1 juli 1923 hava följande ändrade lydelse:

§ 3.

1. Till grund vid dyrtidstilläggets bestämmande skall tjäna det av Kungl. Maj:t för beräkning av dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst fastställda tal, som anses motsvara den efter ingången av augusti månad 1914 inträdda ökningen i levnadskostnader.

2. Till i § 1 omnämnda befattningshavare utgår dyrtidstillägget å det för utbetalningsmånad beräknade tilläggsunderlaget efter ett procenttal, motsvarande hälften av det utav Kungl. Maj:t fastställda talet för levnadskostnadsökningen och i förekommande fall avjämnat till närmast lägre hela tal; dock att *dels* beträffande befattningshavare, vilken vid början av det kalenderkvartal, som omfattar den månad dyrtidstillägget avser, på grund av försörjningsplikt underhållit barn under 16 års ålder, dyrtidstillägget ökas med ett belopp, räknat efter, vad angår hel månad, 5 kronor för månad och varje sålunda underhållet barn, samt ifråga om del av hel månad 17 öre för dag och varje sålunda underhållet barn, dock högst med det belopp, vartill det procentuella dyrtidstillägget för motsvarande tid uppgår,

dels ock beträffande annan befattningshavare, vilken vid början av det kvartal, som omfattar den månad dyrtidstillägget avser, icke uppnått 25 års ålder, dyrtidstillägget minskas med en tiondel.

Förhöjning av dyrtidstillägg inträder icke på grund av försörjningsplikt för barn, som i egenskap av pensionär äger åtnjuta dyrtidstillägg av statsmedel. Barn, vars föräldrar båda äro såsom befattningshavare berättigade till dyrtidstillägg av statsmedel, räknas endast till den av föräldrarna, som åtnjuter den högsta avlöningen, eller, om avlöningarna äro lika, till fadern. Gift kvinnlig befattningshavare, vilkens man icke är såsom befattningshavare berättigad till dyrtidstillägg av statsmedel, äger tillgodonjuta dyrtidstillägg för barn, endast om mannen är på grund av bristande arbetsförmåga väsentligt urståndsatt att bidra till familjens underhåll.

Uppgår tilläggsunderlaget till mera än 650 kronor i månaden, utgår å den del, som överstiger nämnda belopp, icke dyrtidstillägg.

Vad av det beräknade dyrtidstillägget överskjuter helt kronotal bortfaller.

§ 4.

Tillfällig, av vederbörligen styrkt förfall förorsakad frånvaro från undervisningen, icke överstigande sammanlagt åtta dagar av den tid, utbetalningen avser, må icke föranleda avdrag å det vederbörande eljest tillkommande dyrtidstillägg. I andra fall av ledighet utgår dyrtidstillägg endast å det mot den uppburna avlöningen svarande tilläggsunderlaget.

§ 5.

Där lärare under en och samma kalendermånad tjänstgör å två eller flera befattningar, med vilka följer rätt till dyrtidstillägg av statsmedel, skall med iakttagande av eljest stadgade beräkningsgrunder dyrtidstillägget för den ifrågakvande månaden beräknas å summan av de belopp, å vilka dyrtidstillägg enligt de i sådant hänseende givna bestämmelser må utgå, dock icke i något fall å högre belopp än sammanlagt 650 kronor för månaden.

Dyrtidstillägg utgår ej å i de särskilda avlöningsbeloppen, efter fördelning på utbetalningsmånad, ingående öretal, som överstiger fullt kronotal. Vad av det beräknade dyrtidstillägget överskjuter helt kronotal bortfaller.

Bilaga III.

Förslag

till

KUNGÖRELSE

angående ändrad lydelse av §§ 3 och 5 i kungörelsen den 30 juni 1922 (nr 411) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt lärare vid folkhögskolor.

Härmed förordnas, att §§ 3 och 5 i kungörelsen den 30 juni 1922 med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt lärare vid folkhögskolor skola från och med den 1 juli 1923 hava följande ändrade lydelse:

§ 3.

1. Till grund vid dyrtidstilläggets bestämmande skall tjäna det av Kungl. Maj:t för beräkning av dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst fastställda tal, som anses motsvara den efter ingången av augusti månad 1914 inträdda ökningen i levnadskostnader.

2. Till i § 1 omnämnda befattningshavare utgår dyrtidstillägget å det för utbetalningsmånad beräknade tilläggsunderlaget efter ett procenttal, motsvarande hälften av det utav Kungl. Maj:t fastställda talet för levnadskostnadsökningen och i förekommande fall avjämnat till närmast lägre hela tal; dock att

dels beträffande befattningshavare, vilken vid början av det kalenderkvartal, som omfattar den månad dyrtidstillägget avser, på grund av försörjningsplikt underhållit barn under 16 års ålder, dyrtidstillägget ökas med ett belopp, räknat efter, vad angår hel månad, 5 kronor för månad och varje sålunda underhållet barn, samt i fråga om del av hel månad 17 öre för dag och varje sålunda underhållet barn, dock högst med det belopp för kvartal, vartill det procentuella dyrtidstillägget för motsvarande tid uppgår,

dels ock beträffande annan befattningshavare, vilken vid början av det kvartal, som omfattar den månad dyrtidstillägget avser, icke uppnått 25 års ålder, dyrtidstillägget minskas med en tiondel.

Förhöjning av dyrtidstillägg inträder icke på grund av försörjningsplikt för barn, som i egenskap av pensionär äger åtnjuta dyrtidstillägg av statsmedel. Barn, vars föräldrar båda äro såsom befattningshavare berättigade till dyrtidstillägg av statsmedel, räknas endast till den av föräldrarna, som åtnjuter den högsta avlöningen, eller, om avlöningarna äro lika, till fadern. Gift kvinnlig befattningshavare, vilkens man icke är såsom befattningshavare berättigad till dyrtidstillägg av statsmedel, äger tillgodonjuta dyrtidstillägg för barn endast om mannen är på grund av bristande arbetsförmåga väsentligt urständssatt att bidraga till familjens underhåll.

Uppgår tilläggsunderlaget till mera än 650 kronor i månaden, utgår å den del, som överstiger nämnda belopp, icke dyrtidstillägg.

Dyrtidstillägg utgår ej å i tilläggsunderlaget, efter fördelning å utbetalningsmånad, ingående öretal, som överstiger fullt krontal. Vad av det beräknade dyrtidstillägget överskjuter helt krontal bortfaller.

§ 5.

1. Där lärare under hela eller någon del av året samtidigt tjänstgör å två eller flera befattningar, med vilka följer rätt till dyrtidstillägg av statsmedel, skall med iakttagande av eljest gällande beräkningsgrunder dyrtidstillägget beräknas å summan av de belopp, å vilka dyrtidstillägg enligt de i sådant hänseende givna bestämmelser må utgå, dock icke i något fall å högre belopp än sammanlagt 650 kronor för månad.

2. Föreståndare för folkhögskola, som tillika är föreståndare för lantmannaskola och i sistnämnda egenskap innehar fast anställning, må äga att, därest vid folkhögskolan är anordnad fristående kvinnlig kurs, tillgodoräkna sig dyrtidstillägg å sin lön såsom föreståndare för lantmannaskolan efter samma grunder, som om han vore vid folkhögskolan fast anställd.

3. Dyrtidstillägg utgår ej å i de särskilda avlöningsbeloppen ingående öretal, som överstiger helt krontal. Vad av det beräknade dyrtidstillägget överskjuter helt krontal bortfaller.